

GLOSA

Sindikat kulture in narave Slovenije

Dalmatinova ulica 4, 1000 Ljubljana

glosa@sindikat-zsss.si

<http://www.sindikat-glosa.si/sl/>

V Ljubljani, 2. julija 2020.

Vlada Republike Slovenije

Gregorčičeva ulica 20-25

1000 Ljubljana

gp.kpv@gov.si

gp.gs@gov.si

Zaskrbljujoče stanje

v Slovenskem narodnem gledališču Opera in balet Ljubljana

Spoštovani,

SNG Opera in balet Ljubljana (v nadaljevanju: SNG OBL) je eden največjih javnih zavodov na področju kulture v Republiki Sloveniji in osrednje glasbeno gledališče, ki privablja v svoje dvorane množice gledalcev in poslušalcev iz domovine in zamejstva. Prav tako se povečuje število obiskovalcev iz vrst turistov, ki obišejo našo državo in njeno prestolnico.

A v zadnjih letih se neprestano soočamo s kriznimi razmerami, ki ne pritičejo tej ugledni umetniški ustanovi. Ne mine dan, ne da bi nas zaposleni in ostali zaskrbljeni opozarjali na nepravilnosti, ki so vse po vrsti posledica **slabih, nestrokovnih in nekompetentnih vodstev** ter – žal pogosto – okoriščanj posameznikov na račun javnih sredstev.

Predzgodba seže v obdobje ministrovanja Andreje Rihter in ravnateljevanja dr. Boruta Smrekarja, v leto 2005, ko je sodišče odločilo, da je bil dr. Smrekar nezakonito imenovan. Bil je razrešen, od zavoda je prejel zabeljeno odškodnino, za vršilca dolžnosti ravnatelja pa je bil postavljen Kristijan Ukmar, ki je ustanovo popeljal skozi turbulentne čase obnove, a ni ustrezal ministrici za kulturo Majdi Širca. Dejansko pa se je začelo, ko so vajeti prevzeli neglasbeniki, najprej Mitja Bervar. Njegova tedanja soproga dr. Sonja Kralj Bervar, v tistem času sekretarka ministrstva za kulturo, je uredila spremembo ustanovnega akta SNG OBL na način, da je lahko zasedel mesto ravnatelja. Magistriral je med tistimi, ki so jih kasneje ujeli v aferi kupovanja diplom na primorski univerzi, in to sredi poletja, zgolj mesec dni pred prevzemom funkcije

vršilca dolžnosti ravnatelja SNG OBL. Po podelitvi polnega mandata je v zavod pripeljal množico nekompetentnih, ki so se vsi po vrsti okoriščali /tonski mojster, vodja tehnike idr./, rezultat pa je bil hud minus, več kot milijon evrov, katerega je skušal prikriti s 'friziranjem' bilance. Prav zaposleni so bili tisti, ki so dokazovali njegovo kreativno računovodstvo. (Še nekaj tednov pred odhodom na mesto predsednika Državnega sveta Republike Slovenije je na sestanku z orkestrom razlagal, da je Opera ladja in on kapitan. Če ladja potone, gre dol z njo.)

Za njim je položaj zavzel Peter Sotošek Štular. Nadaljeval je s podobnimi praksami in povečeval kader v upravi – čeravno ga je že tako preveč –, umetniški korpusi pa so znova hirali. Pogodbe z raznimi zunanjimi sodelavci so bile vsaj tri do štirikrat preplačane v primerjavi z normalnimi plačili za opravljeno delo. Da bi se navzven prikazal kot uspešen poslovodja, je celo grozil članom sveta SNG OBL in zaposlenim – pritiski so bili praktično vsakodnevni – ter na koncu izsilil nagrado za lastno uspešnost, medtem ko bilance ni hotel predložiti svetu v obravnavo. Ko je vendarle postalo jasno, da se temu koraku ne bo mogel izogniti, je podal odpoved. Izkazalo se je, da je očitno uspešen menedžer tisti, ki ustvari manj kot milijon minusa (bilo ga je za približno 750.000,00 evrov). Na nepravilnosti, nezakonitosti in spornosti njegovega delovanja so zaposleni opozarjali tako takratno vodstvo ministrstva za kulturo in kabinet predsednika vlade kot tudi pristojne službe Komisije za preprečevanje korupcije in Inšpektorata Republike Slovenije za delo. Prav vsi so ugotovili nepravilnosti, inšpektorat je celo izdal plačilne naloge zavodu. A spremenilo se ni nič; še več, od ministrstva za kulturo nismo dobili odgovora, razen tega, da je gospod Sotošek Štular nenamensko porabljal sredstva, dodeljena po odločbi o financiranju za splošne stroške, saj je z njimi dejansko pokrival izgubo iz preteklih let (uradni odgovor ministrstva na pismo Sindikata Glosa).

Na veliko začudenje večine zaposlenih je po njegovem odstopu vodenje SNG OBL prevzel vršilec dolžnosti ravnatelja Rajko Meserko (na izrecni predlog gospoda Sotoška Štularja kulturnemu ministru Tonetu Peršaku). Absurdom ni videti konca: ustvariš globok minus in nato predlagaš osebo – ki si ji bil poprej nadrejen in zanjo veš, da te ne bo preganjala –, da za teboj sanira stanje. Nespoštovanje predpisov v mandatu gospoda Meserka je šlo tako daleč, da je imenoval umetniška vodja v nasprotju z ustanovnim aktom zavoda, zaradi česar je zavod utrpel finančne posledice.

Lani je ravnateljevanje nastopil Staš Ravter. Vendar se je hitro izkazalo, da vodenje hiše vse bolj prevzema – in ga je zdaj dokončno prevzel – Tomaž Rode, ki je predsednik sveta SNG OBL in obenem predsednik Društva baletnih umetnikov Slovenije (DBUS). Gospod Rode, kljub zgolj srednješolski izobrazbi, vodi SNG OBL, hkrati pa baletni ansambel te kulturne ustanove nacionalnega pomena deluje kot izpostava DBUS. Izmisлил si je celo skovanko *umetniški vodja po pooblastilu*, da bi na ta način umetniškima vodjema – ki imata oba naziv prvak – omogočil še dodatek za uspešnost iz naslova povečanega obsega dela in s tem zajetnejše zasluzke, kakor bi jih prejemale, če bi bila »samo« pomočnika ravnatelja za vodenje področja opere in baleta. Na vprašanje predstavnika delavcev v svetu zavoda, ali je tovrsten način zaposlovanja primeren, je bil odgovor: da, saj pravna služba ministrstva za kulturo tako méni. Ko je predstavnik zahteval vpogled v pravno mnenje, je prejel pisni odgovor uprave SNG OBL, da je bilo mnenje ustno in da javni zavod s pisnim mnenjem ne razpolaga.

Na to, da se glas o zelo dvomljivem vodenju ravnatelja Ravterja že sliši zunaj zavodskih zidov, kaže tudi razpis za umetniška vodja: nanj se ni prijavil nihče (v dobrih časih se je trlo interesentov), zato so ga kar podaljšali, vse skupaj pa se bo izrazilo v kandidaturah neusposobljenih ljudi brez občutka za presežno in s pomanjkanjem drugih kvalitet, ki jih

umetniški vodja nujno potrebuje. Posledično bo hiša še bolj tonila.

Zaradi Ravterjevega šibkega poznavanja zavodskega ustroja je operno-baletna produkcija povsem ohromljena. Med koronavirusno krizo je preprosto prepovedal delo orkestru in opernim pevcem (čeprav so podajali tehtne in v skladu z varnostnimi standardi docela izvedljive predloge) ter jih prisilno poslal čakati domov, namesto da bi jim, ob upoštevanju ukrepov za zagotovitev varnega in zdravega delovnega okolja, na lokacijah delodajalca ali domá omogočil primerno fizično pripravo ter psihosocialno, umetniško in ustvarjalno rast.

Zoper gospoda Ravterja in gospoda Rodeta je bila zaradi spornega delovanja podana prijava na Komisijo za preprečevanje korupcije. Gospod Ravter dovoljuje gospodu Rodetu, da se ta kot predsednik sveta SNG OBL udeležuje poslovnih sestankov, na katerih se dogovarjajo o morebitnih sodelovanjih zavoda in drugih poslovnih subjektov, ter na ta način kot nadzornik bistveno presega svoja pooblastila, ki vključujejo zgolj nadzorstveno funkcijo. Gospod Ravter dopušča gospodu Rodetu, da kar neposredno dodeljuje naloge zaposlenim v SNG OBL, pri določenih zadevah operativne narave pa so bili z Ravterjeve strani celo neposredno napoteni na Rodeta, češ, vam bo dal navodila, kaj in kako delati. To kaže na precejšnjo nesposobnost, kakor da bi se mu še sanjalo ne, kako voditi javni zavod ... Ob izzvenevanju koronakrize je balet pripravil baletni večer, toda operni ansambel je ostal domá, kljub mnogokratnim prošnjam in predlogom za vrnitev na delo. (Slednje bi bilo pri orkestrskih glasbenikih in pevcih še bolj in posebej smiselno, ker med njimi prihaja do bistveno manj tesnih telesnih stikov kot pri baletu!) Niti snemanja niti predvajanja koncertov, arij, koncertov komornih skupin niso bila dovoljena, čeprav so se tovrstnega principa dela zelo učinkovito posluževali kolegi v Slovenski filharmoniji. Res pa je, da vodja Slovenske filharmonije izvrstno pozná njen ustroj, je strokovnjak, ki zelo dobro vé, kako lahko ustanova učinkovito deluje, medtem ko ravnatelj SNG OBL to ni jasno. Verjamemo, da si delavci SNG OBL, sindikat in vlada ne želimo ponovitve žalostne zgodbe Slovenske kinoteke.

Navkljub stalnemu opozarjanju na izrazito sporno in neprimerno postopanje, kar škodi ugledu, delovanju in poslovanju SNG OBL, naših dobronamernih in utemeljenih opozoril ravnatelj ne jemlje resno. Zato je bila vložena kazenska ovadba (v prilogi) zaradi kaznivih dejanj zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po 257. členu Kazenskega zakonika (KZ-1), oškodovanja javnih sredstev po 257. a členu KZ-1 in nevestnega dela v službi po 258. členu KZ-1, vse v povezavi z 20. členom KZ-1.

V mandatu preteklega ministra za kulturo je bil na Rodetov predlog pričet tudi postopek za spremembo ustanovnega akta SNG OBL. V preteklosti so že posegali v ustanovni akt (spustili so kriterije in pogoje za ravnatelja), zdaj pa nameravajo znižati zahtevano izobrazbo za umetniškega vodja baleta. To je nedopustno, kot je nedopustno, da hiša pravzaprav sploh nima umetniških vodij, kajti ravnatelj Ravter ob nastopu mandata ni zaprosil sveta zavoda za dovoljenje za zaposlitev pomočnikov, kar bi bil po ustanovnem aktu dolžan storiti. Posledično so odločitve umetniških vodij neveljavne, najverjetneje so podani tudi znaki kaznivega dejanja, ker je nezakonito imenovanima umetniškima vodjema dopustil okoriščanje s sredstvi javnega zavoda, omogočil pa tudi sodelovanje drugim osebam na podlagi odločitev nezakonito zaposlenih umetniških vodij.

*

Balet predstavlja posebno pereč in boleč problem. Vprašanj v zvezi s (poklicnim)

upokojevanjem baletnih plesalcev, dostojnim plačevanjem v in po času njihovega delovnega udejstvovanja, pomlajevanjem, razvojem in ohranjanjem visokega standarda slovenskega baleta ipd., smo se v Sindikatu Glosa skrbno lotili in konstruktivno sodelovali z vsemi vpletenimi, vključno s strokovnimi službami resornega ministrstva. Prepričani smo, da bi bila možna ureditev problematike z minimalnimi spremembami zakonodaje, zato pozivamo k čimprejšnjemu nadaljevanju aktivnosti v tej smeri. Na konkretni ravni pa predstavljamo pregled točk in 'rešitev', ki jih je predlagalo trenutno vodstvo:

- Balet (oziroma celotno hišo) de facto vodi gospod Rode, Petar Đorčevski kot umetniški vodja nima prave besede.
- V baletnem večeru *Nismo pozabili na vas* so uradno plesali plesalci SNG OBL, a dejansko je plesalo par domačih solistov, drugi so ostali doma na čakanju. Plešejo predvsem gostje, tudi iz Maribora in tujine, ki so odlično plačani. Rajši financirajo druge, lastnim delavcem pa nočejo zagotoviti dela, čeprav je to njihova zakonska dolžnost.
- Baletnih korepetitorjev, nujno potrebnih za delovanje baleta, ni zaposlenih.
- Ravno tako ni zaposlenih niti sistemiziranih baletnih mojstrov.
- Baletni ansambel konstantno opozarja, da potrebujejo treninge, 'klase', vendar jim jih niso omogočili, medtem ko so v opernih prostorih vadili domači in tuji gostje.
- Tudi po razglašenem koncu epidemije koronavirusne bolezni se vodstvo ni trudilo poiskati rešitev, baletni ansambel je povečini moral ostati doma. Šele po izrecnih zahtevah sindikata so jih nekaj poklicali na delo.
- Mlajše člane baletnega ansambla mečejo iz zasedb in jih nadomeščajo z zunanjimi plesalci, večinoma na Rodetov predlog.
- Vaje za baletni večer so pričeli pred začetkom uradnega dela, vse na zahtevo gospoda Rodeta, ki se je podpisal tudi kot koreograf dveh točk, kljub temu, da nikoli in nikjer, razen v svojem društvu, ni deloval kot koreograf.
- Baletni plesalci opozarjajo na neustrezne higienske razmere v garderobah (pajčevine, mravlje), vodstvo ne stori ničesar.
- Vodstvo baleta ne komunicira, ansambla ne obvešča o ničemer.
- Baletni ansambel ima vaje tudi po 6 ur nepretrgoma, z le 3-kratnim 5-minutnim odmorom, kar je v očitnem nasprotju z normativi varnega in zdravega dela in s predpisi.
- Organiziranega dela ni, šele na jutranjem 'klasu' izvedo, kdaj imajo vajo popoldne ali zvečer.
- V baletnem ansamblu je bilo na dan 12. 06. 2020 pet baletnih plesalcev, ki so delali brez pogodbe.
- Za plesanje baletnih vložkov v opernih predstavah se najema zunanje goste brez baletne izobrazbe, zaposlenim baletnim plesalcem, ki ponavadi plešejo te vloge, pa pišejo 'prosto' in jim ne omogočajo opravljanja pogodbenih in drugih obveznosti iz delovnega razmerja.

Z vsem navedenim smo redno seznanjali vodstvo, predstavili želje baletnega ansambla in pozvali k sestanku za mirno razrešitev spornih razmerij.

Rešitev vodstva: sestanek z zaposlenimi v baletu ni potreben, ker težav ni.

Operni solisti:

- Gospod Rode, kljub pravnomočni sodbi, zavlačuje s postopki oziroma ravná zoper

določenega opernega pevca - prvaka, tako dolgo, da povzroči zavodu dodatnih (vsaj) 10.000,00 evrov izdatkov, brez všteti stroškov za odvetnika - pooblaščenca SNG OBL.

- Kljub temu, da tudi solisti mnogokrat izpostavijo svoje predloge za izboljšanje načina dela, vodstvo nima posluha.
- Priznanih in vrhunskih hišnih solistov se marsikdaj ne zaseda, rajši se mastno plačuje povprečne goste.

Rešitev vodstva: težav ni.

Operni zbor:

- Izredno kadrovsko podhranjen.
- Zaradi nekompetentnosti vodstva prihaja do situacij, ko npr. tehnični šef članom opernega zbora predpisuje trenutek prihoda v službo. Torej nekdo, ki še osnovne glasbene izobrazbe ni dosegel, vé, koliko časa pred predstavo se morajo pevci 'upéti'.

Rešitev vodstva: s kolegijem opernega zbora se ne nameravamo sestati, ker težav ni.

Orkester:

- Kljub nenehnim opozarjanjem, da tožba Žive Ploj Peršuh za vzpostavitev zaposlitve za nedoločen čas na delovnem mestu dirigentke lahko prinese težave celotnemu kulturnemu sektorju, ne samo zavodu SNG OBL, se postopka niso lotili resno, sodišču niso predlagali dodatnih, potrebnih in kompetentnih prič, niso predložili dokumentov in drugih dokazov, ki so jim bili posredovani. Rajši so prepustili gospé, da zmaga na sodišču prve in druge stopnje, kar je nezaslišan precedens: prvič v zgodovini sodišče nalaga zaposlitev nekoga, ki ne uživa zaupanja umetniških korpusov in ki sploh ni uspešno opravil bistvenega ter s splošnim aktom predpisanega pogoja za sklenitev delovnega razmerja – preizkusa usposobljenosti in ustreznosti kandidata /avdicije/ za dirigenta simfoničnega in opernega orkestra! To lahko povzroči plaz tožb in enormne proračunske stroške zaradi vseh, ki so v javnih zavodih na področju kulture kadarkoli neuspešno opravljali avdicijo, če so le imeli status samostojnega kulturnega ustvarjalca in tako delovali naprej. Sleherni torej more dandanes iz tega naslova zahtevati redno zaposlitev.
- V času koronavirusne krize je orkester predlagal nekaj možnosti delovanja in ustvarjanja, od posnetih video koncertov komornih skupin in komornih skupin, združenih s solisti Opere, do OpenAir koncertov v Tivoliju.

Rešitev vodstva: ravnatelj je vse predloge zavrnil in celo izrecno prepovedal vadbo v hiši. V vsem tem času so se izbrani zunanji baletniki mirno pripravljali na baletni večer, ki je bil na sporedu čez 14 dni.

Tehnika:

- Bivši tehnični šef se je lani upokojil. Bil je mojster manipulacij s financami, tudi eden

nadzornikov pri prenovi hiše, ko je ogromno denarja poniknilo v neznana brezna.

- Novi tehnični šef niti malo ne pozna ne delovanja ne stroja umetniške hiše. Celo tako daleč gre, da želi predpisati pevcem v zboru, kdaj morajo prihajati v službo, orkestrskim glasbenikom, kdaj in kje lahko vadijo, in podobno.
- Bivši tehnični šef ostaja kot svetovalec novega, torej se stari vzorci nemoteno vrtijo naprej.
- Tehnika mora na zahtevo vodstva pri vseh dogodkih, ki jih ima v hiši DBUS, oziroma ko gre za t. i. 'zunanje prireditve', ko javni zavod oddaja svoje prostore v najem drugim pravnim ali fizičnim osebam in ne gre za delovnopravno, marveč za splošno civilnopravno kategorijo, opravljati delo kot bi šlo za službene obveznosti, kljub temu, da s celotno zadevo javni zavod SNG OBL nima nič niti ni za to ustanovljen.
- Zaradi izjemno slabe organizacije delovnega procesa delajo tehnični delavci preko vseh norm, določenih s predpisi.

Rešitev vodstva: težav ni.

Uprava:

- Potrebna temeljite prevetritve.
- Vedno več je zaposlenih z nekimi 'aktivnostmi', ki bi jih lahko kompetentne osebe opravile v pol ali manj časa, kot ga potrebujejo sami.
- Ravnatelji so poskrbeli za dodatne zaposlitve 'svojih ljudi', od katerih mnogi delajo slabo in malo ali nič.
- Koprodukcijski partnerji (Cankarjev dom, Festival Ljubljana idr.) celo odpovedujejo koprodukcije zaradi neažurnosti in nesposobnosti zaposlenih na upravi.
- Načrtovanje vaj in predstav je nonšalantno prepuščeno presoji tehničnega šefa, ali se morda kaj dá oziroma se nečesa ne dá narediti.

Rešitev vodstva: vse je, kot mora biti.

*

Po 10. členu Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana (tretja in četrta alineja prvega odstavka) je ravnatelj lahko predčasno razrešen, če pri svojem delu ne ravna po predpisih in splošnih aktih zavoda ali neutemeljeno ne izvršuje sklepov organov zavoda oziroma ustanovitelja ali ravna v nasprotju z njimi oziroma če s svojim nevestnim ali nepravilnim delom povzroči zavodu večjo škodo ali če zanemarja ali malomarno opravlja svoje dolžnosti, tako da nastanejo ali bi lahko nastale hujše motnje pri opravljanju dejavnosti.

Ker smo dolžni preprečiti nadaljnjo škodo, ki jo s svojim slabim vodenjem lahko povzroči trenutni ravnatelj, vas **pozivamo k takojšnjemu – predvsem pa učinkovitemu! – ukrepanju.** V nasprotnem primeru se bo SNG OBL, kulturna ustanova posebnega nacionalnega pomena, razkrojila v sramoten konec.

Našemu pozivu pritrjuje sodba Upravnega sodišča Republike Slovenije, ki je v primeru podobne razrešitve odločilo, da moramo imeti v primeru (slabega) upravljanja ali vodenja

javnih zavodov ničelno strpnost do direktorjev/ravnateljev, ki organizacij niso sposobni voditi tako, da bi delali v korist samih javnih zavodov, ali ki pri svojem delu ne spoštujejo zakonov in notranjih zavodskih aktov.

Položaj je skrajno alarmanten.

Predsednik Sindikata Glosa

Mitja Šuštar

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Mitja Šuštar", with a long horizontal line extending to the right.

Priloga :

- kazenska ovadba z dne 14. 06. 2020